

DISSERTATIO
DE
AEQVILIBRIO
MORALI,
NEMPE
FIDEI AC FIDELITATIS,
TANQVAM
RELIGIONIS AC VITÆ CHRISTIANÆ
θεία.

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA
DIE OCTOBRIS HVIVS ANNI MDCCXXXI,
PVBLICAE DISQVISITIONI
SVBMITTIT
PRAESES,
D. IOACHIMVS LANGE,
S. THEOL. PROF. ORDIN. ET ORDI-
NIS SVI h. t. DECANVS,
RESPONDENTE
IOACH. IAC. MORGENTERN,
WOERMLITZIO-MAGDEBURGICO.

HALÆ MAGDEBURG.

TYP. CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP.

62.

a. LXVI. 59.

3

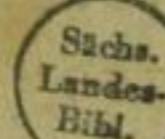
I. diss. A
59

ОГЛАВЛЕНИЕ
СЛУЖЕНИЯ

СИГИЗМАНДА ГЕРБЕРГА

ЛИЧНОСТИ АКТИВНОСТИ

СИГИЗМАНД

СИГИЗМАНД

AEQVILIBRIVM FIDEI AC
FIDELITATIS MORALE.
DEFINITIONES.

DEFINITIO FIDELI.

Ides est ille animi regeniti habitus, quo is e principio divinæ gratiæ ac misericordiæ, sub applicatione meriti Christi, in paupertatis suæ spiritualis sensu, identidem & ita erigitur, ut fidenter coram Deo ambulet, & ea, tanquam haustro, e plenitudine Iesu Christi gratiam hauriat pro gratia.

A 2 ILLU-

ILLUSTRATIO.

1. *Fides* hic sumitur latiori sensu, secundum quem ea se exserit non solum in justificatione, sed etiam & quam maxime in integro renovationis cursu.
2. Extra regenerationis ordinem ac renovationis statum fides nihil est, nisi Epicurea, aut hypocritica securitas, vitæ christianæ pestis.
3. *Gratia divina* est ille Dei favor, quo is intuitu meriti Christi nos tam benevole complectitur, ut, Christi justitia nobis imputata, injustitiam nostram nobis non imputet, & in filios adoptatos variis charismatis ditet beatque, ac per eorum affluxum tensumque ac possessionem nos viribus, ad vitam evangelio dignam & legi convenientem, instruat atque exornet. Quæ gratia respectu indignitatis & miseriæ nostræ misericordiæ nomen habet.
4. *Meritum Christi* est is satisfactionis Christi fructus, in statu exinanitionis per obedientiam activam & passivam acquisitus, & per exaltationis statum declaratus, quo nobis ad thronum ac bona gratiæ per fidem aditus exhibetur patentissimus.
5. *Meriti Christi applicatio* est ille ipse aditus ad thronum gratiæ fiducialis, quo gratia, cum dotibus suis apprehensa & quasi induita, animæ se fere quam intime insinuat, eamque insinuando & penetrando magis magisque ungit, imagine Dei sic subinde luculentius in nobis instaurata.
6. *Paupertas spiritualis* est is naturæ nostræ corruptæ status, quo peccatum apud impios cum reatu suo adhuc dominatur, regenitis vero reliquiis suis adhuc multum negotii facebit.

7. Sen-

7. *Sensus pauperiatis spiritualis* est experimentalis illa de corruptione ac indignitate nostra naturali convictio, partim ex malo reliquiis, partim ex boni defectu exorta, quæ inordinato amori nostri ita obstat, ut, ab ejus impugnatione nunquam remittens, reliquas virtutes Christianas omnes vera animi demissione nobilitatas commendet.
8. Quandoquidem paupertatis spiritualis sensus animum secundum legem solet deprimere & ab evangelio avocare, eidem ea opus est *ereditatione*, quam præstat fiducia evangelica, docens, hominem evangelii eo esse & egentiorem & capaciorem, quo major iste indignitatis sensus est.
9. *Fidenter coram Deo ambulare*, est ita versari in omni præsentia divinæ obtutu, ut affectus erga Deum evangelicus & filialis requirit. Id quod apud sanctos patriarchas totius vitæ, cum sanctimoniorum studio coniunctæ, erat centrū, commendatum solenni illo מתרחך את חאלדים Gen. V, 22, 24. c. VI, 9. c. XVII, 1.
10. *Plenitudo Christi* est infinita illa perfectionum divinarum copia, qua humana ejus natura per unionem cum divina hypostaticam unita est, vi meriti ejus ratione nostri in bonorum gratiæ, satisfactione acquisitorum, communicationem exuberans.
11. *Fides* est partim *organica*, partim *effediva*. *Fides* organica est spirituale illud animæ regenitæ organum, ab ipso Deo acceptum, quo Dei gratiam, merito Christi fundatam, cum omnibus gratiæ bonis ac doctibus salutariter agnitam quam avidissime, & tanquam haustro aliquo, appetimus & nobis applicamus.

A 3

12. Hac

6 DE AEQVILIBRIO MORALI

12. Hac autem ratione, e plenitudine Christi gratiam pro gratia haurire secundum Ioh. I, 16. est, in gratiæ gustu ac usu ita versari, ut digna acceptæ gratiæ collocatio novæ ac uberioris affluxum pariat: quandoquidem non nisi ita habenti datur, ut abundet Matth. XIII, 12.

DEFINITIO FIDELITATIS:

Fidelitas est ille animi justificati ac magis magisque renovandi habitus, quo is e principio divinæ justitiae ac sanctitatis, in digna acceptarum virium collocatione, secundum legis moralis præscriptum, cum frequiore exploratione sui, per amorem bene ordinatum, singula officia sua, Deo, sibi ipsi, ac aliis omnibus debita, promte, sincere, ac perseveranter exequitur, conscientiæ rectæ ac bonæ tuendæ hac ratione studiosissimus.

ILLUSTRATIO.

I. *Fidelitas* a fide, seu fiducia, ita differt, ut effectus a sua causa,

caussa, & criterium a suo *κειμένῳ*, seu character a re dijudicanda.

2. Cum effectus non sit prior caussa sua, & criterium *τὸ κειμένον* supponat, fidelitas non habet locum nisi in justificato, per fidem tali, ac magis magisque renovando. Sine quo supposito fidelitas non nisi Pelagiana est, virium mere naturalium.
3. *Justitia divina* est illud essentiæ divinæ attributum, quo Deus ex jure creationis ac providentia, secundum sanctitatem suam, tanquam legislator, humano generilegem suam, ad officiorum normam, cum vi obligandi ita præscripsit, ut secundum eam illud universum aliquando sit judicaturus.
4. Per *acceptas vires* hic intelligitur spiritualis illa. recte sentiendi & bene operandi facultas activa, partim etiam passiva, quam divina unctio in ordine regenerationis attulit, & in universo renovationis cursu per charismatum affluxum subinde uberiorem conservat ac auget.
5. Digna harum virium *collocatio* consistit in eo illarum usu, quo illa, tanquam deposita divina, ad singula christianismi officia ita applicantur, ut ipsa applicatione ista augeantur.
6. Ut vero fidelis illa acceptarum virium applicatio recta sit, *præscripto* ipsi opus est legis. Quæcum, pro extensione & intensione sua, omnia, externa & interna, maxima & minima complectente, sensus sit maxime emphatici, normam exhibet actionum omnium, internarum & externarum, adæquatam & rectissimam, recte cognoscendam & applicandam.

7. Id

7. Id vero fieri nequit, nisi quotidiana, eaque curation, nostri *exploratio* instituatur: de qua deinceps suo loco.
8. *Officia Deo debemus ex jure creationis ac providentiae, nec non redemtionis & sanctificationis, in prioris tabulæ præceptis, pro emphasi sua recte intellectis, præscripta.*
9. *Officia, quæ nobis & aliis hominibus debemus, in ipso ordine & praxi officiorum erga Deum exsurgunt, posteriore decalogi tabula præcepta.*
10. *Ista vero officia erga Deum, nos ipsos, aliosque omnia ac singula complectitur amor erga Deum actius, ex amore Dei passivo erga nos accensus, & erga nos ac alios bene ordinatus.*
11. *Promte officia exsequitur, qui evangelica περιθυμία in ea fertur & sine acedia in eorum praxi versatur: Sincere, qui omnis hypocriteos ac obliqui scopi in iis est expers: Perseveranter, qui non agit vertumnum, sed actioni bonæ immoratur, immo immoritur.*
12. *Et hac demum ratione conscientia, in ordine regenerationis ac justificationis a peccatorum dominio ac reatu recte purgata, sine fidei naufragio intemerata servatur.*

DEFINITIO AEQUILIBRII.

*Aequilibrium fidei ac fidelitatis
est exacta illa utriusque æqualitas,
qua in vita christiana neutra alteri
præ.*

præponderat, & quæ eam ex una parte facilem, ex altera sinceram reddit, ita ut hominis christiani ambulatio coram Deo non minus sit fiducialis, quam sancta; uti evangelio, sic etiam legi, in justa beneficiorum acceptorum ac officiorum redditorum ^{1005 ad via} convenientissima, religionis christianæ ^{961 w} in praxi sic constituto.

ILLUSTRATIO.

1. *Fidei ac fidelitatis æqualitati*, quam christianismi praxis requirit, non obstat illa fiduciæ prærogativa, quam ea in ordine caussæ ad effectum suum relatæ habet.

2. Christianæ praxeos *facilitas* resultat ex evangelio: ut potè quod, per *fidem recte applicatum*, animo regenito non solum bene agendi voluntatem, sed facultatem quoque cum singulari προθυμίᾳ adfert: quemadmodum *fidelitas* secundum legis indeolem in sanctimoniarum studio sinceritatem induit.

3. Atque ita *beneficia*, per haustrum *fidei* secundum Evangelium e plenitudine Christi accepta & recte collocata, provocant *fidelitatis officia*, lege sic per evangelium magis magisque instaurata.

4. Religionis christianæ *genus*, idque practicum, est is ejus

ejus character, in quo divina ejusdem veritas eo magis elucet, quo naturæ Dei, eam constituentis, & statui hominis beando est convenientior.

PROPOSITIONES.

PROPOSITIO PRIMA

De æquilibrii moralis principio.

Aequilibrii inter fidem & fidelitatem moralis principium est in ipso Deo, seu in ejus gratia & justitia.

ILLUSTRATIO.

1. Singula quidem Dei attributa influxum suum præstant ad religionis Christianæ constitutionem & praxin; quam maxime tamen gratia & justitia; ut potest quorum attributorum temperamentum salutis fundamentum ac ordinem constituit. Cui utrique uti, pro nostra comprehendendi imbecillitate, præst Dei sapientia, ita etiam pondus addit omnipotentia.
2. Hujus principii, quod æquilibrium hoc in ipso Deo habet, consideratio nos in ipsa praxi identidem remittit ad ipsum Deum.
3. Principii hujus præstantia ac firmitas infinita doctrinam religionis Christianæ omnem, speciatim moralē, unicuique sincero ejus cultori quam maxime commendabilem reddit.

PRO-

PROPOSITIO SECUNDA

De æquilibrii moralis fonte ac norma extra Deum.

Aequilibrii moralis fons ac norma, extra Deum, est Evangelium a Deo patefactum, tanquam gratiæ & misericordiæ concio, nec non promulgata lex, tanquam justitiæ ac sanctitatis expressum exemplar.

ILLUSTRATIO.

1. Sic quod intra Deum, seu in Deo, est gratia, extra Deum, aut potius a Deo dimans & declaratum est Evangelium; Evangelium, suavissimum illud gratiæ præsidium & vehiculum. Et quod in Deo est justitia, extra Deum est lex, justitiæ ac sanctitatis divinæ speculum.
2. Habet itaque Evangelium ac Lex fundamentum suum in ipsa Dei natura. Unde liquet, unum ab altero tam esse inseparabile, quam fieri nullo modo potest, ut alterum attributum ab ipsa Dei essentia separatur.
3. Non solum vero de inseparabili utriusque nexu inde constat, sed ex hoc ipso etiam summa utriusque harmonia elucescit. Quemadmodum enim nec Dei gratia justitiæ, nec justitia gratiæ est contraria: sic nec Evangelium Legi, nec Lex Evangelio repugnat,

sed unum alterum mirifice illustrat & commen-
dat.

PROPOSITIO TERTIA

De æquilibrii moralis constitutione in conversione.

Primum *fidelitatis* stamen exsur-
git in seria contritione, ac solicita
spiritualis ac æternæ salutis cura, ea-
que fit salutaris *fide*, ex Evangelio
concepta.

ILLUSTRATIO.

1. Quemadmodum, sine ullo genuino peccati sensu esse,
character est hominis Epicurei, qui de salute sua, quo-
modo ex corruptione, & emiseria sua ad eam emer-
gat, nequaquam est sollicitus, quo animi statu nihil
fane erga se ipsum esse potest infidelius: sic serio
de universo peccati statu ratione sui esse contritum,
ac de ejus emendatione sollicitum, initium est istius
curæ de salute sua propriæ, quam merito *fidelitatis*
nomine appellamus.
2. Hæc autem *fidelitas* genuina ac salutaris non est, ni-
si omnem suam *euσεγειαν* ratione restituendæ salutis
accipiat ex *fide*, seu fiducia; utpote per quam, tan-
quam spiritualem animæ vitam, homo e peccato-
rum morte ita resurgit, ut jam tum in hac ipsa vi-
ta salutis, quæ æterna est, particeps reddatur.
3. Qui in conversione contritionem, maxime propriam
illam.

illani fidelitatis notam, se jungit a fide, ille persuasio-
nem vanissimæ mentis Epicuream de Dei gratia, in
merito Christi fundata, habet pro fide, imaginatio-
nis suæ chimæra deceptus: quemadmodum e con-
trario is, qui fidem a contritione se jungit, in cassum
laborat, suam de salute solicitudinem, si non in de-
sperationis, tamen in propriorum meritorum mate-
riam, quam infelicissime exstruens. **Cui extre-
mum utriusque in conversione necessarium illud fidei ac fi-
delitatis temperamentum medetur.**

PROPOSITIO QUARTA

De constituti æquilibri applicatione, seu actu primo
in justificatione.

In justificatione homo conversus
per fidem ita accedit ad thronum
gratiæ, ut Christi justitiam, quam
ipsi Deus ad peccatorum remissio-
nem imputat, sibi quam avidissime
applicet: ratione fidelitatis si non
eodem actu, eodem tamen tempore,
ab actu isto inseparabili, se Christo in
solidum consecrat.

ILLUSTRATIO.

II. Justificatio quidem ratione temporis a conversione
non differt, siquidem eo ipso conversionis actu, quo
B 3 in

in nomine fides, tanquam vita spiritualis ac lux, emotibus præviis ad veram sui constitutionem emergit, ea statim justificat; utpote & primum & primario occupata in apprehensione meriti Christi: ordine tamen naturæ conversio justificatione est prior, ita ut determinet statum hominis justificandi, utrum gratiæ justificantis capax sit, nec ne.

2. *Quis vero neget, eodem tempore sese exserere fidelitatem?* Etenim uti fidei, sic etiam fidelitatis, in converso est, a fiducia erga semet ipsum, suaque merita propria dilcedere, imo abhorre, & Deum ita adire, ut fidelis eidem seinet ipsum penitus consecret in peculium. Atque ita in propositione ista: *homo conversus, seu credens, fidei justificatur, fidelitas ad subiectum pertinet, illud determinans, fides ad praedicatum.*

3. *Et quis dubitaret, Christum totum, quantus in salvacionis officio est, apprehendi?* Jam vero Christus in eo non solum est sacerdos, sed etiam prophetæ ac rex noster. Quare sicut homo regenitus per fidem sua facit merita officii sacerdotalis, in satisfactione, intercessione, & benedictione, posita: ita per fidelitatem se simul disciplinæ Christi propheticæ magis magisque erudiendum, ejusdenique sceptro regio se regendum, tuendumque, permittit, ab ejus nutu pendens. Sic victima efficit victimam. Victima Christi piacularis, fidei apprehensa, victimam consecrationis, seu iauis eucharisticam.

PRO-

PROPOSITIO QVINTA

De applicatiæ quilibet statu & continuatione
in renovatione.

In renovatione *fides* versatur circa beneficia, e plenitudine Christi subinde uberioris haurienda; *fidelitas* circa officia secundum illud gratiæ principium quam promptissime & constantissime præstanda; vitæ Christianæ in acceptione & redditione, imnehmen und geben, in ambulatione fidenti & sancta coram Deo, sic quam aptissime constituto.

ILLUSTRATIO.

1. Quandoquidem justitia Christi parta, tanquam bonum gratiæ primum ac primarium, secum vehit universum bonorum gratiæ, seu charismatum reliquorum, chorum, *fides* justificans ea apprehensa non cessat, sed, pro indole ac virtute sua sanctificante, deinceps sine ulla intermissione occupata est in istorum applicatione. Applicatis vero *fidelitas* ita utitur, ut animus, iis instructus ac corroboratus, istorum vires convertat in sinceram ac indefessam officiorum praxin.
2. Et sic manus manum quasi lavat, seu proprietas una alteram provocat, auget ac ornat. Quo enim plus be-

beneficiorum ex in exhausto gratiæ fonte haurit *fides*, eo plus, quod in officiis præstet, habet *fidelitas*. Et quo fidelitas est major ac constantior, eo charismatum uberiorum capaciorem reddit animam: siquidem non nisi habenti cum emphasi, h. e. possessa fideliter collocanti, datur, ut abundet. Matth. XIII, 12. Qua ratione *fidei* depositum ita retinetur in bona conscientia, ut augeatur, ex aucto autem *fidelitatis* praxis subinde perfectius efflorescat.

PROPOSITIO SEXTA

De æquilibrii usu in medela ac fuga extremorum.

Fides cum fidelitate in justa proportione posita obstat duobus renovationis extremis; fides auxiliati & studio sanctimoniae Pelagiano; fidelitas pravæ securitati.

ILLUSTRATIO

I. Duobus istis extremis nihil in praxi christianismi est communius. Quo enim aliquis est fidelior, & quo majori salutis suæ cura tangitur, sed sine justo & sufficienti Evangelii respectu, eo magis solet angi corruptionis, miseriæ & paupertatis sue spiritualis sensu. Quo autem magis sine admissione Evangelii angitur, eo minus proficit, in vanum laborans, naturæ potius quam gratiæ viribus. Huc accedit, quod non distinguatur indignitas ab austavonit ab austavonit pro-

profanorum hominum nec considerari soleat, hanc quidem omnino, non vero istam, seu istius sensum, obstatre liberrimæ bonorum gratiæ applicationi. Et hac ratione confundi solet *indignitas* cum *incapacitate*, die *Umwürdigkeit mit der Unfähigkeit*: cum tamen eo gratiæ simus capaciores, quo major est ille indignitatis sensus, qui e sensu paupertatis spiritualis exsurgit. Et cum natura nostra pro inordinato nostri amore sit mercenaria, id arcane etiam nisi agens, ut in salutis negotio propria merita exstruat, eo alienior illa sit a fiducia & adplicatione gratiæ, quo magis inconsulto illo, nec temperato, indignitatis sensu terretur. Huic autem *anxietatis* extremo medetur *fides*, ita ut *fidelitati* indolem ac formam induat euangelicam, eamque reddat uti facillimam, sic promptissimam quoque.

2. Nec minus commune est alterum genuinæ renovationis extremum, quod vana securitas habet in defectu *fidelitatis*. Hic enim per indignissimum evangelii abulum gratia ac libertas evangelica vertitur in licentiam; quandoquidem corrupta natura gratiæ simia est, ea, quæ tantum regenitæ mentis sunt, sibi tribuens. Qua ratione fieri solet, ut, quando iste securitatis pravæ affectus in habitum statumque fixum degenerat, homo gratiæ statu, per affectum istum jam antea afflito ac debilitato, plane excidat, reditu ad cœni volutabrum sic facto, secundum illud 2. Pet. II, 19. k. t. a. Summe itaque necessaria hic est ea *fidelitatis* praxis, quæ *fiduciam* servet intemeratam & retineat in æquilibrio.

C

PRO-

PROPOSITIO SEPTIMA

De æquilibrii subſidio in exploratione ſui.

Ut ſuum *fidei* & *fidelitati* æqui-
librium conſervetur, opus eſt fre-
quenti exploratione nostri, & ad
hanc sabbatismo ſpirituali crebrius
inſtituendo.

ILLUSTRATIO.

1. Vix ullus unquam exiſtit regenitus, qui ſtatim in fi-
xum & immotum moralis æquilibrii ſtatum ita emer-
gat, ut nunquam iſum ulla ſubeat tentatio ad i-
itorum extre morum alterum: potius unusquisque, qui
non ipſe domi ſuę quaſi hospes, ac ſtatus ſui ignarus
ac incuriosus eſt, hic deprehendet, ſe modo in hanc,
modo in iſam partem ita trahi, ut alteri aliquid dece-
dat; in primis antequam in ætate ſua ſpirituali ad con-
ſolidatum ſpiritus robur pervenerit. Cum vero ten-
tatio in utramque partem non ſolum invitis, ſed et-
iam inſciis, ſeu non attendentibus, obrepere ſoleat,
opus omnino eſt ſolicita & frequentiore nostri *ex-
ploratione*.
2. Exploratio autem ut genuina ſit, & debito ſeſe fructu
commendet, ejusmodi requiritur *sabbatismus*, quo
ſensuum organa, quantum fieri potest, ab operatione
intenſiore & diſſuſiore aliquantum ceſſant, & mens,
ab omni distractione intra ſe collecta, ſibi iſi curate
atten-

attendant. Qualem sabbatum quo quis adhibuerit fidelius ac frequenter, eo maiorem sensus teneritudinem conscientiae suae induet. Atque ita mens habet censorem domesticum satis acrem, qui, ubi, quando, & quomodo ea in alterutram partem ab æquilibrio recesserit, quam promptissime monebit.

PROPOSITIO OCTAVA

De æquilibrii confirmatione ac usu in precibus.

Aequilibrium fidei ac fidelitatis uti universum christianismum, sic in eo præcipue praxin precum animat, conditque ac dirigit, in ea adeo necessarium, ut, quo istud est exactius, eo rectior hæc sit, & sine utraque, aut alterutra ejus parte, aut plane expiret, aut irrita sit.

ILLUSTRATIO.

1. Aequilibrium istud universam christianismi praxin animare, ac in vigore suo florenti conservare, vel inde satis liquet, quod animum, in gratiæ statum semel recte translatum, immunem præstat ex una parte ab aedia, *fidelitatis* noxa, nec non ab evangelii abuso, certe a non satis digna ejus collocatione; ex altera ab intempestiva legis applicatione, nil nisi anxietatem & hæsitationem de Dei gratia pariente.

C 2

2, Utri-

2. Utique autem malo *τοσαθμίᾳ* quam optime medetur frequentiori precum praxi. In hac enim, sabbatismo spirituali juncta, mens recte sibi attendens statim deprehendit, quando, & quomodo ad hanc, vel istam partem a via media declinaverit. Quod quo curatius observatur, & quo fidelius emendatur, ipso in rectam orbitam reditu, eo firmior est gratiæ status, & eo constantior ac incitator renovationis cursus.
3. Prima quidem, immo certo respectu primaria dignæ precantium cura merito est, ut semet ipsos e principio evangelii ad fidem excitent; cum, quidquid non fit ex fide, peccatum sit, & precatio, genuina fidei forma haud instructa, sit inanis actio, omnis quæsiti successus expers: at nisi adhibitæ fidelitatis studio precantis mens sinceritatem suam, demissa agnitorum defectuum ac nævorum deprecatione, & seria excitatione ad praxin officiorum seriam identidem excitaverit, fiducia labem contrahit, sensim in securitatem libertatemque perversæ indolis conversa.
4. Fides precanti id præstat, ut precari non solum possit, sed etiam velit, & precandi actus non solum habeat pro officio, sed etiam pro beneficio & singulari privilegio. Quod vero precans per fidem in precibus a Deo accipit, id eidem in illis per fidelitatem ita reddit, ut semet ipsum ipsi sincere consecret, bonæ conscientiæ, subinde sub examen revocatae, & sic ipsius etiam baptismi fœdeſapius renovato.

PFO-

PROPOSITIO NONA

de æquilibrii Pelagiani & Evangelici differentia.

Quandoquidem natura gratiæ simiam agit, cavendum omnino est, ne æquilibrium *fidei* ac *fidelitatis* Pelagianum formam evangelici affe-ctet, nec evangelicum in Pelagianum degeneret.

ILLUSTRATIO.

1. Non solum gratiæ, sed naturæ etiam regnum est a Deo: atque ita inter res utriusque regni, et si diver-sas, permagna intercedit analogia, ita ut utrumque regnum sua habeat bona, sua etiam mala sibi adverla, suasque dotes, sua præsidia & subsidia, non sine mutuo inter se respectu. Sic natura, sibi relicta, seu theolo-gia naturalis, in cultore Dei requirit *fidem* erga eun-dem sub repræsentatione summi boni, & benevoli ac largissimi bonorum datoris; sed non minus etiam *fi-delitatem* exigit erga Deum, tanquam leglatorem ac judicem.
2. Quamvis hoc fiduciæ ac fidelitatis æquilibrium me-re naturale in suo genere bonum sit, immo optimum, in primis in oppositione ad illum omnis religionis contemtum, qui in atheis, hominum miserrimis, cum ipsa Dei abnegatione conjunctus est: nequaquam tamen

tamen ad beatam nostri cum Deo communionem sufficit. Id quod quidem in thesi facile cognoscitur: at quotusquisque hic non in ipsa praxi ita aberrat, ut pro evangelico æquilibrio constituat Pelagianum! Quid enim frequentius est inter ipsos christianos, quam quod, genuino regenerationis ac renovationis ordine plane prætermisso, at in se ipsis tamen supposito, viribus mere naturalibus involent in applicacionem evangelii & legis eam, quam *fides* & *fidelitas*, ultraque *mere naturalis*, pariunt ac per universam vitam dirigunt. Qua ratione natura fit gratiæ simia, Pelagianismum quendam effingens.

3. Evangelicum vero *fidei* ac *fidelitatis* æquilibrium quod & quomodo in Pelagianum converti soleat, liquet e relapsu ejusmodi, quo quis, conscientia extantiori modo vastata, & *fidei* naufragio sic inducto, gratiæ statu rursus quam infelicissime excidit. Quo facto generosissimum *fidei* ac *fidelitatis* vinum, ut sic dicam, quasi in vappam convertitur, cùm ex utraque nihil, nisi quod mere naturale est, maneat relictum.

PROPOSITIO DECIMA

De æquilibrio hoc, tanquam centro theologiæ propheticæ.

Aequilibrium fidei ac fidelitatis evangelicum fuit centrum theologiæ patriarchalis ac propheticæ.

ILLUSTRATIO.

I. *Theologia patriarcharum practica*, in ipso Dei cultu

tu

tu sese exserens, quod ista utriusque rei *ισοταθμία* maxime fuerit commendabilis, facile colligimus e familiariori illo, quo Deus ipsos dignatus est, commercio. In hoc enim, per crebriorem ΘεοΦανίαν illustrato, eo major efflorescebat erga Deum *fides*, quo major erat istius familiaritatis gratia. Ab ista autem reverentiam una cum sanctimonia, quam justum *fidelitatis officium* requirit, abfuisse, satis cognita & ab ipso Deo comprobata ipsorum integritas ut suspicemur, nobis haud permittit. Qui istius elogii, quo ipsis *התהלך אֶת הַאֱלֹהִים τὸ ambulare cum seu coram Deo tribuitur* Gen. V, 22. 24. c. VI, 9. c. XVII, 1. emphasin vel mediocriter tantum perspicit, is sane in eo *fidei fidelitatem* tam arcte deprehendit junctam, ut nihil & arctius & aptius cohærere possit.

2. E theologia prophetica unum tantum atque alterum locum producturus commendo meditationem in aureola illa Davidis Ps. II, II. *Exultate cum tremore, frenet euch mit zittern: & istad Jesaiæ, seu apud ipsum ipsius Messiæ c. XLV, 24. Omnis lingua jurabit, dicens, in Iehova se habere justitiam & robur.*
3. Excitatio ad *exultationem* est evangelica, *fidem, seu fiduciam*, quæ filiorum est erga Deum, & quæ redemptorum est erga redemptorem Messiam, accendens & augens. Ista vero ut in justo ac demisso sese officio contineat, eidem adjungitur *tremor*, quem regia redemptoris majestas iis, qui paupertatis suæ spiritualis suæque indignitatis sensu premuntur, incutit; at ita comparatus, ut, pro adjuncto gaudii spiritualis privilegio, animum non dejiciat, sed tantum ad demissam

fide-

fidelitatis praxin exacuat. Et cum *justitiae* charisma, cum insigni reliquorum gratiae bonorum comitatu **conjunctionem**, fiduciæ evangelicæ caussa sit ac perpetuum alimentum, eidem ipse salvator, Iesaja interprete, jungit *robur*, haud obscure significans, *fidelitatis* officium ab iis, qui *justitiae* stola exornati sunt, ita explendum esse, ut in omnibus corroborari inveniantur ac victores.

PROPOSITIO UNDECIMA

De æquilibrio hoc, tanquam centro doctrinæ Christi.

Aequilibrium fidei ac fidelitatis est centrum doctrinæ Christi & Apostolorum.

ILLUSTRATIO.

1. Ex ipsius Christi oraculis nobis unus etiam atque alter locus brevitatis caussa hic sufficiat. Vix vero illustrior est ullus egregio illo Matth. XI, 28. 29. *Venite ad me omnes, quotquot laboratis & onerati estis, ego recreabo vos. Suscipite in vos jugum meum, & discite ex me, quod mitis sum & animi submissi; sic requiem invenietis pro animis vestris.* Hæc quovis melle ac lacte suavior ac dulcior invitatio Christi, cum amplissima summiboni, in animæ tranquillitate vere evangelica positi, promissione conjuncta, exfuscat *fidem*, eamque eo alit constantius, quo jucundior ac perennior ejus est afflatus. Ista vero *fides* genuina ut ab ea, quæ naturalium est virium, distingui possit, & suo se charactere *fidelitatis* com-

commendet, Salvator ei adjungit disciplinam suam,
 & in ea gravissimi momenti lectiones de vera animi lenitate ac demissione, nec non eam de suo promptissimi obsequii & almæ crucis jugo & onere, per ipsius gratiam molli illo ac portatu facili. Sic is Ioh. III, 16. & seqq.
 in loco doctrinæ evangelicæ primario: *Adeo Deus dilexit mundum κ. τ. λ. primum aliquoties fidem requirit ac commendat;* & deinde, quo ea charactere suam γνησιότητα probare debeat, non minus gravissimis inculcat vobis, quando, universo tenebrarum, leu peccatorum dominantium statu inde penitus sejuncto, eidem ambulationem in luce, bonorum operum πολυκαρποφορίᾳ insignitam, adjungit.

2. Jam si ad doctrinam apostolicam accedamus, eam typō Christi & prophetarum ac patriarcharum eo magis deprehendimus conformem, quo magis Apostoli illud fidei ac fidelitatis æquilibrium, tanquam ἐγώ suum præcipuum, in epistolis suis urgent ac commendant. Id quod prium in genere inde quam liquidissime constat, quod primum fidei, in νεοφύτοις Christianis per evangelium jam excitatae, suum, e quo concepta erat, principium suumque elementum ac alimentum evangelicum, ad eam nutriendam confirmandamque, curate exhibeant, ac deinceps ejusdem praxin in cœptæ ac continuandæ renovationis fidelitate requirant. Id quod in primis Paulo in singulis epistolis ita fuit propositum, ut ille inde dispesci soleant in partem tractationis dogmaticam de rebus fidei, & paræneticam de praxi fidelitatis, denominatione a potiori facta.

D

3. Ut

3. Ut vero, quod res est, unico tantum & altero loco speciali declarem, en *fidem* & *fidelitatem* in illa sanioris doctrinæ hypotyposi, cuius custodiam Paulus Timotheo commendat, *fidei* nomine expresso & *fidelitatis* studio sub caritatis nomine commendato. Et quid ad Deum accedere est aliud, quam *fidei* quasi remis velisque ad eum contendere? Quid ἀληθινὴ πείσμα, quæ ad istam *fidei* praxin requiritur, est, nisi animi Deo sincere dediti fidelitas? Hebr. X, 22. Utramque in integro contentu pluribus commendari, *autochia* ostendit.

PROPOSITIO DUODECIMA

De æquilibrio hoc, tanquam divino Christianæ religionis charactere.

Aequilibrium fidei ac fidelitatis exhibet characterem divinitatis, qua religio christiana coruscat, eam ratione theoriæ & praxeos, seu doctrinæ & vitæ, non parum commendans.

ILLUSTRATIO.

1. Hoc *fidei* ac *fidelitatis* temperamentum est Deo & homini convenientissimum. Etenim de Deo nobis insinuat ideam summi Entis, non minus justi & sancti, quam benevoli & beneficij. In quo quando homo collocat fidem cum reverentia ac sui consecratio ne ad ipsum directa, sibi ipsi ita consulit, ut a Deo, quod

quod suum est, debito modo querat, ipsique, quod ipsius est, quam obsequentiissime reddat. Et sic religionis Christianæ praxin commendat cum a facilitate ac utilitate summa, tum a sanctimoniae studio.

2. Etcum in religione christiana omnia redeant ad salutis fundamentum ac ordinem, fides fundamentum respicit, fidelitas ordinem. Jam quemadmodum sine fundamento corruit universa structura, sic sine fide fidelitas. Et sicut fundamentum frustraneum est sine structura, ita fides sine fidelitate evanescit, utpote imaginaria.
3. Notum est, rem in theologia esse summi momenti, doctrinas de *justificatione* & *sancificatione* nec confundere, nec disjungere, nec alterutram, multo minus utramque, negare. Quod si fidei ac fidelitatis servas aequilibrium, utramque doctrinam servas integerimam. Quid? quod ipsa istarum vocum notio grammatica nobis, quod res est, insinuat. Uti enim vox *fides* ex se gignit vocem *fidelis*, *fidelitas*: sic *justificatio*, si genuina est, *sancificationem*, fidei *ingredia* in ipsa fidelitate fœcundissimam.
4. Nec ignotum est, Dei gratiam esse forensem & medicinalem, uti culpæ ad pœnam ducenti, ita etiam inherentib[us] labi oppositam. *Fides* in forensi, *fidelitas* in medicinali gratia recte adhibenda nunquam non est occupata. Sed de nexu gratiæ forensis & medicinalis volente Deo in peculiari dissertatione agetur.

PRAE-

PRAESES
RESPONDENTI

S. D. P.

DE fidei ac fidelitatis æquilibrio publice me-
cum disputaturo tibi, carissime MORGEN-
STERN, hoc ipsum in praxi quam maxime
commendo, ut hac ratione ipse per omnem vi-
tam vivum sis exemplum regulæ, seu dissertatio-
nis nostræ. Eris vero quam certissime, si, quod
spero, & pro data ac repetita excitatione mea,
confido, tuam in studiis diligentiam, mihi aliis-
que spectatam, non solum cum vitæ honestate,
hucusque itidem servata, sed etiam cuni veri no-
minis pietate, quam gratiæ principium ac unctio
gignit, nunquam non conjunxeris. Quod dili-
gentiæ ac pietatis æquilibrium quo in te erit ex-
actius, eo exactiorem in mente ac vita tua
fidei ac fidelitatis gignet. Ad quem in-
stitutionis nostræ scopum fructumque ut etiam
hæc disputatio, tanquam perpetuum hujus rei
μνημόσυνον, non parum conferat, ex animo opto.
Vale, non immemor nominis tui egregii, quod tibi
cultum ac imitationem veri nostri PHOSPHORI
Iesu Christi Apoc. XXII, 16, merito religiole
commendat,

Coll. diss. A. 66, mit. 59